

HRVATSKA RIEČ

Preplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik
na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12
suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuzivo u
Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. —
Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili
po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne
vraćaju.

Još o programu stranke prava i evoluciji.

Najočitiji dokaz da se program stranke prava prema narodu ne može mienjati, dočim se promijenju sredstva za oživotvorenje istoga, leži u okolnosti što danas obstoje tri četiri različite frakcije stranke prava. I dok sve naglasju da im je program isti, opet se drže odeljeno. To je stoga što ove frakcije nisu znale biti složne u sredstvima kako su složne u cilju. Prema izboru sredstava one su se podijele, a to ponajviše, jer su neki prvaci stranke htjeli da uspiju jednim načinom, drugi opet drugim. Tu je onda došla, kod nekjih, taština, pak namjesto se pokoriti volili su se razdvojiti.

Tko se sjeća događaja pri razkolu stranke prava zna kako je stvar išla. Zna da je tomu kriva različita taktika na primjer Folnegovića i još kojeg ondašnjeg prvaka stranke prava. Ta različita taktika uključivala je i različito vodstvo, pa stoga se nije ni došlo do sporazuma nego do preloma. Osobnosti i njihove želje bile su jače od stvari.

Od onda se različite frakcije stranke okupljaju u raznim taborima, od kojih nijedan nije napustio program stranke, dočim svaki izdise nekakav posebni način borbe za omogućiti oživotvorenje toga programa.

Ovaj pojav u stranci prava — ako izuzmemo osobno pitanje raznih prvaka — daje se protumačiti jedino tim što su mnogi i mnogi pravaši zamienili cilj sa sredstvima i obratno. To se još događa danas.

Mnogi ne će da shvate da se sredstva mogu, a u danim okolnostima i moraju mienjati i usavršivati, samo neka je cilj uvijek jedan i te isti. Mnogi opet sredstva zamienjuju sa ciljem, jer misle da su i sredstva nepromjenjiva.

Radi toga se događa ona nesgrapanost da se njekim razdobljima stranke prava predbaciva buhntovni momenat, a opet njekim najglijilij servilizam. A i jedno i drugo je nepravedno i nerazumno, jer bi trebalo samo paziti jeli stanovito djelovanje odgovaralo prilikam, okolovština.

U politici se mora najviše na to gledati, jeli djelovanje stranke u danim časovima odgovara svrsi ili ne. Ako odgovara, na tom putu se uztraje, uporabljena sredstva se usavršavaju; ako ne odgovara, ono se zapusti i privlači se novih puteva i novih sredstava. U politici možemo se prevariti i u sredstvima i u ljudima, ali ako cilja nikad ne zapustimo s vida mi opet dolazimo na pravi put.

Ovo uvijek biva ako su ljudi vodjeni od obćenite koristi a ne od osobne, ako se drže razloga a ne hira, ako razmišljaju sami o narodnim stvarima, a ne slijede tudje misli, želje, protibke.

Govorio tko što hoće, zadnji izbori u Banovini su dokazali dvie stvari, najprije da je narod izabrao većinu pristaša stranke prava a onda da su ti kandidati — bez izbira kojoj frakciji pripadaju — pred narodom naglasivali cilj, a ne sredstva. Pače jedni su i njekih sredstava javno se odrekli.

Za narod je vrijedito samo što su mu svi odabranici obećali oslobođenje od tudjeg izrabljivanja, što su mu svi navjestili borbu proti svakom tudjinskom gospodstvu.

To je narod razumio i to je kao najbolje svojim pravoriekom potvrdio. Narod u ovom slučaju ne će magjarskog gospodstva; ne će nagodbe, jer hoće da bude svoj gospodar.

Svrha, cilj stranke prava je od naroda poprmljen. I sada dolaze na sriedu sredstva, koja valja udesiti prema prilikam i okolovština. Dakle najprije treba proučiti prilike, a onda prema njima udesiti i sredstva.

Prilike su te da Magjari hoće da zasuznje našu domovinu, okolovštine su takve da ministar-predsjednik magjarski Weckerle i samu pomisao na hrvatsku državu proglasiva drzovitom uvredom, bunom, ludošću.

U takovom razpoloženju Magjara uzdrži se silom Rauchi, saziva se hrvatski sabor, da ga se odmah odgodi a kašnje razpusti, onda se sa svakim sredstvom hoće da se provede nove izbore, izabere prodane duše, koje će nagodbene zakone, u koliko su na korist Hrvata zamieniti drugima, po kojima bi izćezla svaka autonomija Hrvatske.

Da se za tim idje nema dvojbe više, a po tom nema dvojbe ni u izboru sredstava.

Nadati se da bi Hrvati mogli što postići u Pešti poslie nego se promieni saborski poslovnik u budimpeštanskom saboru, nemoguće je. Nadati se da bi Hrvati svoje posle sa Magjarima mogli urediti na mirne, zakonitim putem, promjenom nagodbe, izključeno je, jer je sa strane Magjara navištena Hrvatima propast, uništenje hrvatske države.

Na magjarski navještaj uništenja hrvatske države ne može biti drugog odgovora nego onaj koji daje stranka prava. Na hrvatskom tu, naime dok živu Hrvati ne može biti nego hrvatska država. Ali iz toga što sledi? Svaki vidi. Borba na život i smrt. Borba iz koje narod hrvatski može izić pobjednikom samo ako je složan.

A da narod bude složan potrebno je da stranka prava bude jedinstvena ne samo glede programa nego i glede sredstava.

Potrebno je nadalje da stranka prava, kao državotvorna stranka, oko sebe okupi sve druge stranke koje su voljne sudjelovati u borbi. Potrebno je da ne ciepa narodne redove nego da ih okuplja i upravlja, tako da neprijatelj nadje nenadvladivu narodnu silu proti sebi. Od svih stranaka ona valja da sačinii savez za obranu domovine.

„Hrvatska“ glasilo hrvatske stranke prava, odgovarajući nam veli, da su pravaši oko nje pripravnii na to, ali da oni ne će pod vodstvo Dra. Josefa Franka.

A mi kažemo da nas izjava „Hrvatske“ veseli, jer se nadamo da će svi pravi starčevićanci biti uvidili o čemu se danas radi, pa će oni znati izabrati onaj put koji im naznačiva ljubav domovine. A taj put u današnjim okolnostima bio bi osloboditi stranku prava od svih sumljivih i kompromitiranih osoba, te preko njih, uzprkos njima i bez njih dogovoriti se sa braćom i sporazumiti se glede sredstava u predstojećoj borbi sa Magjarima.

Ti ljudi, odalečeni iz jedinstvene stranke prava, ako su u istinu zauzeti za stvar hrvatsku o čemu se može pravom za sada dobiti — moći će i izvan stranke posvetiti se stvari naroda. Pače mislimo, da bi se svaki Hrvat, kad bi vidio da je zaprekom potrebitoj složnoj radnji ostalih Hrvata, ako drži do svojeg ponosa i časti, sam bez ikakve smutnje odalečio. A nastojao bi tada da svakomu dokaže svoju ljubav i privrženost domovini.

Ako pravaši raznih skupina u Banovini dodju od toga da se dogovore i sporazume u svim nužnim pitanjima, onda je pobuda hrvatske stvari osjegurana, jer bi stranka prava bila sposobna da uz nepromjenjen program evelucionira u izboru najprikladnijih sredstava.

Stranka prava jedinstvena i uprta na jedinstvenu volju naroda, znala bi naći i načina da tu volju i provede. Inače razdvojenia osobam koje u stranku ne spadaju, ona će, uz najbolju volju razumnijih obostranih pristaša, biti osudjena na uništenje svojih sila.

Da bi to značilo stranačko uništenje pojedinaca, ni po muke, ali to uzajamno uništavanje u ovom času moglo bi imati nedoglednih posljedica za cijeli narod. Kad bi se te posljedice odnosile i na sami koji neznatni dio domovine, opet bi se to dalo popraviti i moglo bi se od nas, i ako nepravedno, zahievati da se ne pačamo, ali kad se to odnosi na našu mater zemlju, koja nas ima sve da okupi, onda će nam se dozvoliti da i mi želimo da tu mater našu Bog i sinovi njezini čuvaju, a drzoviti tudjinac, koji nam je jednom poručio da banovinski posli nisu naši, učiniti će puno bolje, ako pusti da se Hrvati sami brigaju za svoju budućnost.

Kad je ovaj članak imao već ući u stroj, doznajemo da se je D.r. J. Frank odrekao svih njesta u stranci. Otvoren je eto put uzpostavi stranke prava. Samo napred pravaši!

Parlamentarno izvješće.

Beč, 9.

Za saniranje pokrajinskih financija.

Pred koji dan, na 7. t. mj. započelo je u Beču odborno razpravljenje vrhu ovog pitanja. Prvi je uzeo rieč financ. ministar Korytowski, da iztakne različnost prilika pojedinih pokrajina, pa kaže kako se već deset godina diele pokrajina novi doprinosi iz državnih prihoda, koji doprinosi da već prekoračuju svotu od 25 milijuna godišnjih, a sasvim tim nisu se ništa poboljšale pokraj. financije. Ovo se planuje ne će nikad riešiti bude li država jednostavno preuzimala na se „deficite“ pokrajinskih uprava. Za to je vlada naklanila svesti u jedan proračun proračune svih sedamnaest pokrajina, pri čemu će se najbolje moć uzimati u obzir potrebe i zahtjevi pojedine pokrajine. Ministar je nadalje izjavio, da će zadaća odbora tim više bit olakočena, u koliko je vlada uvjerena da su pokrajinama od velike nužde gotove pomoći, radi kojih će vlada rado žrtvovati iz svojih blagajna. Za to će dakako valjat stvoriti nova vrela prihoda, kao n. pr. projektirano povišenje poreza na alkohol, od kojega bi ipak jedan dio ostao samoj državi. (O ovom doniel čemo posebni članak u budućem broju.)

Dr. Eppinger i pučke škole.

U istoj razpravi odborni član Dr. Eppinger naglasio je, da bi država imala na se preuzeti jedan dio troška za održavanje pučkih škola, kao što i sve one troškove, koji se čine lih u državne svrhe. Protivan je prirzezima na ličnu dohodarinu.

Opazka Dr. Eppingera glede škola jako je umjestna, a temeljita je ona drugo troškoviama, koji se čine lih u državne svrhe. Kad bi se to uvažilo mnoge bi občine bile oslobođene težkog tereta ukonačivanja vojništva i drugih tereta, od kojih za svoje občinare nemaju nikakve direktne koristi.

Za poštarsko-brzovjavno činovništvo.

U proračunskom odboru ministar trgovine Fidler izjavljuje se suglasan s odborom glede preuredbe štatuta s predpostavkom, da obća pitanja osoblja budu objektivnije razpravljena. Pri disciplinarnim postupcima morat će se uzeti u obzir posebne prilike poštarske službe. Spram zahtjeva o predieljenju 35. godišnje službe ministar uvažuje da njeke poštarske službe zaslužuju više obrata. Trebat će se pobrinuti i glede pitanja o dobi promocija i o poboljšanju raznih vrsta poštarskog činovničkog osoblja, osobito poštarskih majstora. Sve što je izvedivo, bit će uvaženo.

Istarski sabor,

kako vam je poznato, sazvan je u Kopru za 14. o. mj. Zasedanje će biti kratko, a poglavita mu je svrha dovršiti reformu pokrajinskog izbornog reda u odnosu s osnovom prikazanom od zemaljskog odbora prošle jeseni i s razpravama i pregovorima, koji su se vodili izmedaj predstavnika dviju narodnosti. Na dnevnom redu bit će prvo čitanje vladine osnove za izborni pravilnik občine Pulske i za mjestno redarstvo u istoj obćini.

Ovo je zasedanje u isto doba i zadnje u ovoj izbornoj periodi, jer rok saboru iztice na 20. juna.

Carevinsko vieće.

pošto će se delegacije opet sazvati koncem maja, bit će po svoj prilici opet otvoreno na 23. t. nr. do kojeg će roka proračunski odbor moći da dovrši svoje radnje. Uskrsne ferije od 15. dana bit će skraćene na 8 ili 10 dana, tako da će parlament po Uskrsu opet viećati dne 28. travnja. Za razpravu proračuna uložit će se najviše 5 sedmica, jer kad budu većale delegacije u Budimpešti ne će biti moguće da parlamentat radi.

Zastupnik Vuković

u odboru za proračun naglasuje odnos prometa dalmatinskih državnih željeznica s namuđenim balkanskim željeznicama; spominje resoluciju što je u tom smislu prihvatila Delegacija, u kojoj se preporučuje da sveza s Isto-

kom ne bude izvedena preko Sandžakata nego preko Dalmacije i to produljivši dalmatinske pruge do S. Ivana Meduanskog umjesto do Bara, jer da bi se tim dobio priključak sa željezničkom svезom put Istoka, koju Rusija ima na umu. Za to bi željo da ga Ministar obaviesti: da li se već što učinilo da se izvede produljenje željeznice od Zelenice u Boki Kotorskoj do Spiča i Bara; u kojem se stadiju nahodi izvedenje zakonom obezbrižene željeznice osnove Arzano-Bugojne i za što se još nije odpočela gradnja željezničke pruge Dugo-polje-Arzano.

Prihvaćeno je zatim bez preinake poglavlje: državne željeznice uz njekoliko resolucija.

Zaključna sjednica delegacija

bi se imala obdržavati na 12. o. mj. Prama današnjem stanju položaja ne zna se još stalno, da li će se delegacije zatvoriti ili jedino odgoditi za svibanj. Nema naime nađe, da će popustiti ni Magjari ni krščanski socijali od njihovog dosadašnjeg stanovišta u pitanju povlašćena častničkih beriva i plata momčadi. Kako sam svojedobno čitao, u Vašem cijenomom listu je bilo govora o konfliktu izmedaj obih delegacija. Sada se stoji pred pitanjem: da li će se sazvati zajednička sjednica. U ovom su opet razna mnjenja. Austrijski delegati misle, da sazove li se zajednička sjednica, Magjari moraju prisustvovati istoj; magjarski pak delegati vele, da ih na to ne može prisiliti ugarski ustav. Ali što Magjare kod svega ovoga svrbi neugodno, to je nenadna činjenica, da je eto po prvi put od 1867. amo austrijska delegacija izvrnula koparan, te mjesto se pokoravati Magjarima kao i do sada uvijek, ona je počela zapoviedati.

Konfliktat je zaoštren do zla Boga, a jer jer je većina austrijskih delegata pripravna na sve posljedice prijte nego bi li popustili, to se riešenje ovoga konfliktat očekuje sa osobitom napetošću. Pri ovom se nalazi u neprilici ratni ministar Schönauich. On bi najradje otišao, nu austrijski mu delegati dovikuše: Ne smiješ odstupiti! Magjari se moraju pokoriti!

Kriza u Ugarskoj

nije još pukla, ali je na vidiku. Izmedaj Weckerla, Andrassyja, Zichy i Kossutha ne vlada dobro suglasje. Umjesto te kriza krije, ali ne uspije li Magjarima predočiti hrvatsku delegaciju kroz kratko vrijeme za njihove osnove, morati će puknuti kriza, koja bi mogla tako imati užasnih posljedica za Košutovu neovisnu stranku. Grof Tisza se počeo opet uplitati u ovu zakulisnu igru u Budimpešti, a danas se već znade da Tisza nije poduzeo nikakva koraka sua sponte, već na mig odovle. Njegova bi zadaća bila ukinuti u Ugarskoj stranku četrdesetosmaša da stvori ili bolje da rečem, da ponovno podigne na noge stranku šestdesetsedmaša. Grof se je Tisza odazvao ovoj zadaći i već je stavio ruke na posao. Da li će uspjati u ovom podhavatu, to je veliko pitanje. Sigurno je, da će u ovoj akciji grof Tisza naći uza se sve dualističke krugove u monarhiji, a već se danas u političkim krugovima javno govori, da je Ferenz Kossuth pripravan učiniti „Rückzug“ s njegovim četama, jer da je u svim okraštima, iza kako je stupio u ministarstvo, doživio poraz u velikim pitezima.

Kako se tumači Barabašova izjava?

Ovostrano je novinstvo doniolo izjavu predsjednika hrvatsko-ugarske delegacije Barabaša bez ikakvih osobitih komentara. Ono se je zadovoljilo konstatirati sa Barabašovim riečima, da Cislajtana u svemu nadkrijuje Translajtana, i da ova ne može poduzeti nikakva koraka proti Austriji prije nego bude gospodarstveno-industrijalno stala na visini njezine sunparnice.

Magjarsko je novinstvo takodjer izvršilo novinarsku dužnost, donievši Barabašovu izjavu kao kroniku. Ali dok se šira javnost nije ni osvrnula na ovu znamenitu, po Magjare poraznu izjavu ovog Barabaša, koji je pred malo godina, odnosno pred malo mjeseca lomo kopljia proti Austriji, se ne njegova izjava u političkim

krugovima tumači na razne načine. Koliko nje-
mački, toliko slavenski političari vide u njoj
poraz magjarske šovinističke politike dugih go-
voranacija i praznih retoričkih izjava. Njemi su
Barabašovu izjavu, osim kršćanskih socijala, po-
zdravili sa zadovoljstvom. Slaveni ne. Niti su
mogli. Saznalo se je naime za zakulisne elek-
trične motore, ustred čigovih je sila uzslidila
ona po Magjare porazna Barabašova izjava.
Nije ona bila izraz Barabašova mnjenja, već
prosti odjek zakulisnih želja. Magjarima nije bilo
nužde, da dodju u Cislatiniju, da se uvjere na
svoje oči koliko su oni u svakom pogledu za-
ostali za Austrijom. Kod nagodbenih pregova-
ranja, kod sastavljenja raznih ugarskih pro-
računa, imadjuh oni prigode da se na temelju
brojaka osvjeđoče, da su u svemu natrag za
ovom polovicom. Njihova nacionalna borba nije
hodila u glavnom za tim, da bi postigli kon-
cesija uprav u nacionalnom pogledu. Oni su
ovu borbu upriličili da bi gospodarstveno crpili
sto veću korist od dualizma. U tomu su mnogo
toga postigli. A i u napreda će postignuti koje-
šta, budu li uztrajati u toj borbi narodnih po-
stulata. Njima dolazi u prilog držanje kršćan-
skih socijala, jer dok ovi vode žestoku gospo-
darstvenu borbu proti Magjarima, opet su naj-
pokorniji sluga, o dodje li do konflikta, to će
se uvijek naći formula, da će oni popustiti za
ljubav viših čimbenika. To je sve dobro pro-
učio Barabaš za vrijeme njegova boravka u
Beču, a jer mu se je stavilo na srce, da se u
monarkiji uzdrži njemačko-magjarski blok, to je
Barabaš našao shodnim, da dade onu izjavu u
Budimpešti, ne obzirajući se na to, da će mu
se prigovoriti da je postao „Sprachrohr“ Aus-
trije!

Barabašovu izjavu su Slavenski krugovi
dobro shvatili: Njezin je cilj bio uzdržanje dua-
lizma iz godine 1907.

Topljne jednog dopisnika

„Agramer Tagblatt“, da će hrvatski za-
stupnici Istre podupirati talijanski zahtjev, da
se u Trstu podigne talijansko sveučilište, naš-
je su ovdje kod naših zastupnika na obći smieh,
Siromah načuo nešto, a on ti brzo javi
urbi et orbi: Hrvati će pristati na taj talijanski
zahtjev, ne budu li oni činiti zaprieka uređenju
hrvatskog jezika! Njemačke novine prenašajući
ovu viest „Agramer Tagblatt“ umetnule su
upitni znak. Taj je upitni znak doduše bio na
svomom mjestu. Hrvati su u Dalmaciji izbacili
talijanski jezik sa svojom energijom. Ovih se
dana vode pregovori ovdje, da ga se elimini-
ra iz dalmatinskih ureda. U Istri to ne će biti
moguće, ali u Istri će doći vrijeme i bez po-
moći Talijana, da će hrvatskom jeziku biti data
prednost u zemlji. Talijani su morali pristati
na to, da od pet članova zemaljskog odbora
budu dva Hrvata; Talijani će morati pristati
i na to, da će s vremenom u istarskom zemaljs-
kom odboru siditi tri Hrvata, a dva Talijana,
ili možda četiri Hrvata a dva Talijana. Mi se
nadamo da nas od toga časa ne dieli mnogo
vremena. Današnja nova izborna reforma za
Istru nije nego prva etapa tog promjeni na
upravi zemlje. Nego doli dopisnik „Agr. Tgbl.“
zna stvarati onako dobre kombinacije, ne po-
znajući odnose u Istri, začudno je, da ni
uredništvo toga zagrebačkog lista ne pozna
bolje naše istarske prilike.

Pravedan ili krivac.

Slika iz sadašnjosti od A. V.

(10) Radje pomiluj stotinu krivaca,
prije nego se odlučis osuditi
ma samo jednog pravednog.

Dakle mora biti u perivoju pomislim i
uputim se tamo da ju potražim. Pretražio sam
savjestno kao kakav detektiv svaki kutić u
vrstu, obišao sam obje cvjetane ali uzalud.
Zaputim se jabanovim dvoredom prema pa-
viljonim, te nehoti stadoh.

Zaučujem hitac.

Po zvuku hitca, pomješana zvukom glazbe
što je dopirao sa dvorane, razabrao sam, da
je hitac odapet negdje u blizini i to pravcem
jezera gdje se nalazi kineska kućica. Krv u
žilam mi zamre, Promišljah trenutak tko u
ovo doba noći može da bude u perivoju i
još k tome da puca?

Nenadno pomislih na svoju ženu a u
mašti se stvori predamnom slika Vetturina sa
odurnim hijenskim pogledom. Kao da me
vjetar nosi potračao sam od kineske kućice.

U grmlju s desne strane kraj puta začuo
sam neki šušanj a pričini mi se kao da
sam zamjetio i nječije korake, koji se suprotno
od mene odaljuju, nu tome u tom časa u ne-
pododoh važnosti, jer me je samo zaokupila
misao, što se u paviljonu dogodilo i zašto
taj hitac.

Reforma izpita zrelosti.

Već je objelodanjen novi pravilnik za iz-
pitate zrelosti sa strane ministarstva nastave. Taj
pravilnik između ostaloga propisuje i ovo:

Za prevode iz latinskoga na gimnazijama,
odnosno za prevode iz kojeg modernog jezika
na realkama, u nastavni jezik, bit će dozvoljena
tri sata mjesto dva i bit će dozvoljena upo-
raba rječnika. Fizički, koja je smetnuta na iz-
pitima kod gimnazija, posvetit će se od sada
jedan sedmični sat pouke kroz prvi semestar
osmog razreda. Ne će biti predmetom izpita, u
koliko se tiče jezika, povjest književnosti niti
eksnatne znanosti. Iz matematike podavat će se
na rješenje samo zadatci, te će po tome biti
izključene zadake, koje iziskuju spremu izuzetne
algebarske, geometrijske vježbe ili poznavanje
tolikih potankosti, koje nemaju praktične vrijed-
nosti. Pri izpitima iz fizike na realkama ne će
se zahtijevati teorijska i eksperimentalna doka-
zivanja i bit će ustanovljeno primjereno ponav-
ljavanje izpitnog materijala.

Nepovoljan uspjeh u pismenim izpitima ne
će uplivati na uspjeh u ustmenim, ali će se
kandidati podvrći ustmenom izpitu specijalno u
onim predmetima, u kojima nisu uspjeli pri
pismenim izpitima. Oni koji ne polože dobro u
obće izpit, moći će da ga ponove kroz jedan
semestar ili kroz jednu godinu, a u prvom slu-
čaju vriedit će jednako sve one povoljne ocjene,
koje je dotičnik dobio na prvom izpitu.

Usljed tih raznih polakšica bit će uma-
njen psihički napor kandidata na izpitima i bit
će uklonjeni uzroci, koji su ih uzrujavali, jer je
znatno umanjen obseg onih spoznaja, koje su
se morale napametno obavljati. Po tome kao
da se ne će ponavljati tužbe, da priprava na
izpitate zrelosti zahtjeva od kandidata izvanrednih
napora, pa i takovih, koji su bili opasni i s
higijenskog pogleda. S druge strane izpit će
sada davat prigode kandidatima, da dokaže svoju
zrelost za ponajdjanje jedne visoke škole, pače
bolje i sigurnije nego li odprje.

Novi pravilnik ne predviđa oprost od
ustmenih izpita. Tu odluku izazvalo je mnjenje,
da je oprost iz povjesti i fizike, koje se u
gimnazijama obvezatne, bio u prilog samo bo-
ljim učenicima, po čemu da se je postupalo
nejednako, jer se više muke zadavalo baš onim,
koji su morali bit više prišteđeni radi njihove
manje sposobnosti. U koliko se je pak ticalo
pogodljivih oprosta, bilo je to pribročno iz-
pitniku u oči izpita, u času, kad je dug i te-
žak posao priprave bio već dovršen, tako da
oprost nije više imao znač nikakve pogodujuće
važnosti. Za to se je našlo shodnim podvrći
sve kandidate jednako izpitima, a ograničiti
znatno obseg tih izpita.

Možda se nadje onih, kojima će bit za-
čudno, što se je smetnulo pismeno prevadjanje
iz nastavnog jezika u latinski i pismeni, te izpit
iz matematike za obe vrsti srednjih škola, ali
se tima može odgovoriti, da pisanje latinskim
jezikom nema danas po sebi u didaktičkoj osnovi
onu važnost, koju je jednako imalo i da se
mnogi učeni filozofi nisu uprotivili izključuju
tog predmeta iz izpita zrelosti. U koliko se pak
tiče pismenih izpita iz matematike, novi izpitni
sustav za taj predmet, kojemu se svi kandidati

Vrata paviljona našao sam otvorena. Ko-
raknuo sam u kućicu, ali od gustog mraka ni-
sam mogao ništa razabrati. Stao sam časak neod-
lučno kad zamijem u kutu sobe neko stenja-
nje. Nešto se na zemlji prevrćalo.

„Milko!“, zavičem prisiljen njekim nutar-
njim nagonom.

Zaučujem duboki uzdisaj, kao odgovor
na moj upit. Približim se mjestu od kuda
sam zamjetio stenjanje.

Njeki tamni predmet ležao je pred menom,
koji se lagano pomicao. Prignu se k zemlji,
naprečujući vid svojih očiju da u tom gustom
mraku štogod vidim. Prepoznao sam na moj
užas u tom tamnom kutu na zemlji svojega Milku,
moju ženu. Od boli stenjala se, previjala se
kao zgažen crv. Htio sam ju pridignuti, ali je
opet klonula kao teško olovo na tle. Očutio
sam krv na svojim rukama, — gazio sam u
mlaki krvi.

„Mrtva je!“ „Umorena!“ vikao sam kao
očajnik.

No luč se njezina života još nije sasvim
ugašala; po smrtnim trzajima razabrao sam,
da se bori sa smrću. Prepoznala je moj glas, te
joj se svijest povratila za sami tren. Svoj na pola
umirući pogled uprlja je u mene. Imala je još
samo toliko snage, da zadnjim naporom svojih
sila progovori tihanu, jedva čujno nekoliko riječi.

„Oprosti mi, Ljubomire!“

„Milko! zaklinjem te, kaži mi, što se do-
godilo?“

imaju podvrći, jamči da će oni izići iz srednjih
škola s jednakim spoznajama iz matematike,
kao i do sada.

Pri pismenim izpitima iz ovog predmeta
ukazalo se takovih nepriklia, radi kojih je bilo
uputno da se ukinu.

Obća načela, koja su dovela ministarstvo
do ove reforme pravilnika za izpitate zrelosti bit
će svakome očevidnija, kad se reformiraju i
odno ne didaktične osnove, čim se je već za-
počelo, i kad se objelodani osnovana preured-
ba izpitnog sustava i izpitnih ocjena. Bit će
obće načelo da pri određenju i podjeli na-
stavnih predmeta u pojedinim razredima bude
užet u obzir fizični i duševni razvoj učenika
prama njihovoj dobi. Prama tome ne će se
dogoditi više da za jedan predmet težak u
pr. kao latinski, bude određen u nižim razre-
dima samo jedan nastavni sat na dan.

Seoba Čozota u naše vode.

Dok smo punim pravom imali očekivati,
da će se sasma zabraniti lov Čozotima u našim
vodama, jer štetan po razvoj našeg ribar-
stva i nepravedan, jer unicum na svijetu, da su
oni prosti poreza, a naši ga ribari plaćaju,
dole vriedilo, da je nastala prava seoba Čozota
u naše vode.

Da će pako u napred sve to više Čo-
zota dolaziti k nama na ribanje o tome nema
sumnje, jer tko čita talijanske novine, a i nji-
hove zahtjeve, jasno mu je, da će Italija sve
prije žrtvovati, nego li dopustiti da Austrija zabrani
povećanje Čozotske ribarske flote na Jadranu.

Kad bi naša vlada to zahtjevala, a i kad
bi joj talijanska želila ugoditi, nemože, jer je
javno mnjenje tako elektrizirano u Italiji, da
nije moguće pomisliti. Novine, konferencije,
govori i sastanci, siela i prela jasni su nam
svjedoci, da Italija sve radi, sve dopušta
a sve će raditi, sve dopuštavati sve dotle, dok
— kako nam kaže u svom govoru Morenos —
talijanska zastava ne zaleprša pobjedonosna
na istočnim obalama Adrije!

Krivo shvaća onaj, koji misli, da samo
masa Čozota ovdak misli i ovdako se ponaša.

Kao što misli najprostiji Čozot, tako
misli i njihov zastupnik i njihov ministar nutarnjih
i vanjskih poslova.

Kad bi pako u Kvirinalu bili protiv
Čozotskih željama, više smo nego uvjereni, da
oni nebi bili bahati onako kako jesu, ali napro-
stiju što vidimo? Vidimo, da za svaku i
najprostiju Čozotisku budalaštinu, kojoj bi se
drugi svet smijao, u Mletcima u Čozu uruču
se skupštine, govornici su pravni da razpale
masu protiv barbara Hrvata, a ne uvriede koje
se nama nanašaju, dok nas se još guli i eko-
nomski ubija, leta brzajovni pozdravi raznih za-
stupnika, ministara, te čak i Kvirinala. Naši
otci, kojima je naša sudbina i naš kruh svag-
dani povjeren, što rade? Ništa.

Hrvati, koji su s sasli moć Austrije i di-
nastije nezasluzuju da budu uzeti u obranu
od uvreda, što im nanašaju Čozotske bječve.

Ta, da, mogao bi propasti trojni savez,
a Italija treba mira, treba da se ojača, kako
će pod okriljem svoje miljenice biti spremna,

„Sgrješiti težko. — Izdala sam te. — Stran-
ac — Vetturino. — Silio me je, da te osta-
vim, — toga nisam mogla i tada —“

Mlaz vrela krvi proključa iz njezinih usta.
Dalje nije bila u stanju da govori, — žestoko
se stresse.

„Umirem“ zavikne. „Oprosti mi. — Pruži
mi tvoju ruku.“ Stisnuh joj ruku u znak, da
joj praštam.

Duboki uzdah još jednom i navali joj mlaz
krvi na usta i ona bijaše mrtva. Očutio sam
taj trn kao da me pamet ostavlja, bio sam
blizu da poludim.

Ne znam pravo što sam prve trenutke
radio, sjećam se samo kao kroza san da sam
vrata paviljona zatvorio, te da sam dulje vre-
mena kao hipnotiziran bezsvjestno buljio u da-
ljino bez ikakvog cilja. Malo se razabrah a
moje misli postadoše bistrije. Ali da stvorim
kakovu odluku, da provedem kakovu osnovu
nisam bio sposoban.

Vetturino ju je zaveo, a zatim umorio,
jer nije htjela ostaviti mene i poći s njime.
Što da uradim? Ja sam obezbačen, nu
nitko toga do sada nema. Bih li dao ubojicu
uapsiti? Ne, to nesmiem, u tom slučaju saznao
bi cielei svijet moju sramotu. Moj položaj bio je
očajan, skoro da nezdvojih.

Ne mogoh stvoriti kakav zaključak, uobće
nisam bio u stanju da sredim svoje misli i da
ih svedem na pravu stazu. Ostavio sam više
mekanično nego svojom voljom mjesto groznog

da izpuni misiju, koju su joj njezini podanici
podali, a to je, da okuša još jednom svoju
slavu sa dalmatinskim ribarima.

Dok Italija sve radi, kako rekomo, da
pomogne Čozotskim ribarima i svim njihovim
zahtjevima, što radi naša vlada, a u prvom
redu pomorska vlada.

Već u više brojeva našega lista mi smo
nepobitno dokazali, kako je naša vlada uda-
rila skroz i skroz krivim putem. Nesretna
švabska burokratska kabanica, ko skroz nepri-
rodna, duši naš ribarski obrt i ona je kriva
što danas u našem moru zapovjeda tudjin,
dušmanin našeg naroda i narodnog nam bla-
gostanja.

Kako nam pomorska statistika kaže, danas
na Jadranskom moru riba 135 talijanskih bro-
goca sa 1378 ljudi. Ovo je broj znatno velik,
te možemo reći da ovoliko nema ni u nas
pravih ribara, kojih bi ribarstvo bilo izklju-
čivo zanimanje.

Da će pako broj Čozota u našim vo-
dama danomice rasti i o tome nema sumnje,
jer kako smo rekli dok se Čozot tiská k nama
da preživi, dole talijanska vlada u Čozotu vidí
svoju moć i svoju slavu na Jadranu. Dosta
nam je, da ne spominjemo druge, reći da sama
Čoza ima 1150 brogoca sa 6000 ribara, kojim
je ribarstvo jedino zanimanje. Tko poznaje
razvoj istočne obale Italije, koja nije najpri-
kladnija za ribara i ribanje jasno mu je da
ova ciela flota treba da traži sebi prehranu,
a prehrane može naći samo u našim vodama.

Kad smo govorili o sastanku Čozota u
Čozu rekli smo kako su tražili da im se do-
zvoji i pravo ribanja unutar jedne morske mi-
lje. Dok smo ovaj zahtjev mi okrstili smieh-
nim dotle oni su ga u Kvirinalu uzeli osbiljnim,
jer kako nam brojav iz Beča javlja, talijansko
ministarstvo vanjskih posala i ovaj put sigurno ra-
di samih ribara, obratilo se je na ministarstvo
u Beču, kojim traži, da uzme u zaštitu Čozote
protiv barbara Hrvata, da proširi djelokrug
njihova ribanja unutar jedne morske milje, u
jednu rječ, da ih u svemu i po svemu izjednači
s našim ribarima, samo ne u plaćanju poreza,
jer su Čozoti od istoga prosta.

Kako će se austrijska vlada podniet
naprama ovome zahtjevu i hoće li ga ad limi-
ne odbiti, to mi danas ne ćemo iztraživati. Mi
smo više nego uvjereni, da sve i da odbije
ovaj predlog, da će ipak izdati odredbe, po
kojima će se Čozotima u mnogočemu olakotiti
ribanje u našim vodama, tim više, što u Beču
nemaju ni pojma, što to znači morska milja
od obale, u obće nemaju pojma o ribarstvu
na moru.

Dosta nam je spomenuti, da kad se je
sklapano ugovor među Austrijom i Italijom
da ugovara za pravo ribanja na Jadranu bio
je poslat iz Beča u Rim jedan činovnik tobo-
že visokoga ranga, a koji je prije neg je po-
šao u Rim svratio se u Trst i pitao ima li na
moru koji znak, po kome se može razpoznati
gdje stoji jedna morska milja, kao da je morska
milja nešto vidljivoga, košto je vidljivo i čitljivo
njegovo neznanje, košto je vidljiva i čitljiva
skrb i briga Austrijske vlade, da nam po-
mogne i da nam obalu oslobodi od guljenja i
gušaranja i deračine.

zložina, zatvorio prije odlaska vrata paviljona
ključem, koji se nalazi još u kaputu.

Tako dođoh u moju sobu, gdje sam se
zatvorio, od nikoga vidjen.

U to pokucao si ti Živanoviću na moja
vrata. Nisam te mogao primiti prije nego sred-
im svoje misli.

Ustrdno molbi mojeg ubogog djeteta nisam
mogao odoliti, te sam ga pustio k sebi. Ne-
vino diete moje bilo je kadro samo da plače
sa mnom; ali najednom spopane Leposavu
silni strah, jer je opazila krv na svojem odielu.

„Oče, dragi oče, svijet će smatrati, da si
ti ubojica majke“, te pokáže prstom na krv,
koja se još friziko rumenila na svojem odielu.
Ove riječi izgovorio je nevino diete iz straha i
ljubavi prema meni. Nisam imao snage da joj
ni riječi utjehe u taj tren progovorim. Očistila
je krv sa mog odjela i sa poda, te je izgle-
dalo, kao da to ubogo diete misli spasiti me
odstranjenjem tih mrlija krvi. Savjeta joj ne mo-
goh pružiti, jer je i meni samome trebalo ne-
koga, koji bi me svjetovao.

Za to sam te i zamolio moj dragi Zor-
čiću da dođeš, da me svjetuješ ti, koji si već
po svome uzvišenome zvanju kadar da me
uputiš, što mi je raditi u tom težkom položaju, u
kojem se nalazim. Hvala ti sručna što si se
odzvao mojoj molbi, pa mi je sada mnogo
lakše, jer sam sjeguran tvog prijateljstva i pro-
kušane pomoći.

(Nastavit će se)

Da je austrijska vlada mjesto ovog „diplomate“ poslala u Rim našeg najprostijeg ribara bila bi daleko bolje učinila, jer ako ne drugo, vodila bi ga bila ljubav za ovom rođnom grudom.

Nemar austrijske vlade i neznanje njezinih činovnika, te nepoznavanje naših ribarskih prilika krivo je, da naše ribarstvo nazaduje i propada, ko što nam je propala i mornarica na jedra, te mjesto da se ponosno po Jadranu lije zastava trgovačka naše države vije se talijanski krst, koji je najbolji i najjači znak, kako je onom narodu koji rubuje i svoj na svome od svoga nije gospodar.

Kako će se ovo svršiti i hoće li tajne okružnice spasiti Austriju od spijunaže, idemo da vidimo. Nije nam stalo do niemaca, ali nas briga ubija radi naših sinova i naše domovine ovako nemilo izložene.

Za občinske činovnike.

Ne treba trošiti puno riječi, da se prikaze današnje nepovoljno stanje obč. činovnika. Dok su svi drugi činovnici očuili u višoj ili manjoj mjeri pobožnicu svog ekonomskog stanja, dotle se občinski činovnici nalaze u tom pogledu na onome, na čemu su bili još deset godina nazad.

Ne ćemo izdicati ni težinu njihova zadatka, ni obsežnost njihova posla. To su stvari svima poznate. U obč. nema čovjeka, koji bi mogao reći, da občinski činovnici nisu poslom obteženi, da nisu velikom odgovornošću stegnuti, i da im je danas življenje obezbijedeno.

Za to je skoro opravdana bila njihova molba na sabor, da im se služba sniži na 35 godina i da im se za umirovljenje primiene pravila, koja vriede za državne i pokrajinske činovnike. Tu je molbu isti sabor uzeo u do- stojan obzir, zaključivši, da se ustupi zemaljskom odboru, koji da pozove občinska vieća da se o njoj izvaje.

Zemaljski je odbor taj zaključak počeo provadjati, te je onomadne izdao okružnicu na obč. Upravitelstva, da bi pitanje iznela pred obč. vieća. Kako je tu okružnicu zemaljski odbor izkrito, nije vriedno da ovdje posebice izkazemo, jer bi to smutilo svakoga, koji čuti pravdom i humanitarno.

Občinska će vieća bez sumnje znati da prosude koliko vriede i koliko zaslužuju obč. činovnici, na kojima leži cijelo občinsko uređivanje, te će njihovu molbu procijeniti kao vapaj, koji ne potiče iz nikakve objesti, već iz puke nevolje, kao vapaj za stvar pravičnu i neodgovornu.

Dok žalimo, što je zemal. odbor onu okružnicu protkao navodima, kojima kao da je svrha nevesti obč. vieća da se molbi oglušne, radujemo se, što će bez sumnje ta obč. vieća dokazati da poimaju ovo pitanje sa puno više osjećaja i smisla za pravicu, što će naime sigurno sva bez izuzetka uslišati želje obč. činovnika, koji se i u uredu i van ureda najviše žrtvuju za stvari i interese obćenite i koji su većinom, u jednu rječ, duša dobrog občinskog uređivanja.

Da je tomu tako dalo nam je jasan i prvi dokaz občinsko vieće u Omišu, koje je u svojoj sjednici od 5. t. mj. jednoglasno zaključilo neka se udovolji molbi obč. činovnika t. j. da im se sniži službovanje od 40 na 35 godina i da im se primiene pravila koja vriede za umirovljenje državnih i pokrajinskih činovnika.

Uživamo se, da će i druga zanimava obč. vieća jednako dokazati, da su dobro shvatila ovo važno pitanje u interesu občina, koje ona zastupaju.

Naši dopisi.

Sinj, 3. ožujka.

(Občinski izborni imenici) Na 20. prošloga mjeseca pri amonjnoj občini bijahu izloženi izborni imenici, na pregledbu občinara. Isti dan, po- šlo je nekoliko gradjana da pregledavaju doti- če imenike. Pregledbi je svrha, da se potraži popravak onoga, što bi u imenicima slučajno nepravilno i neredovito upisano bilo. Ali ako su imenici od počela do svrhe neredovito sa- stavljeni, kako uprav se nalazi pri amonjnoj opći- ni, tad pregledba postaje nemogućom. Za vrienie pregledavanja opazilo se je dosta nedostataka kao 1. da imenici kao i izkazi poreznika nisu sastavljeni u smislu zakona 7. VIII. 1897. D. L. br. 16, niti jedni drugim odgovaraju. 2. upalo je u oči, da toli alfabetični izkazi, koji izborni imenici na temelju kojih bili su obavijeni opć. izbori zastupstva god. 1905., nisu namo- trebno vezani i utvrđeni dali nisu niti cje- loviti, niti potrebno očuvani, već mjestimiče još i poderani, a izkazi i imenici, tako da su sve-

zani, da osim prve i druge, te zadnje i pred- zadnje stranice sve ostale mogu se lasno izva- diti, i mjesto njih drugih umetnuti. A doistie dok ovakova mogućnost postoji Izborne listine, ne mogu se pod nipošto zvati permanentnim, kako ih zakon nazivlje a rek bi, da i nisu takove, kako se to može već na prvi pogled opaziti. Jerbo, različiti rukopisi, kojim su pi- sane, i izmjena raznih rukopisa, redni brojevi birača ovdje ondje pisani olovkom te perom; birači bez rednoga broja, kasnije umetnuti, bez da je tomu u opazkam naveden razlog, dokazom su temeljite sumnje. Imena birača netočno unesena što služi dokazom: Na red. br. llog Tiela stoji upisana: Lučić Marija pok. Joze Dolac Gornji, mjesto Lučić Andrija pok. Joze, koji je bio birač za izbora g. 1905., te je i sad u broju seoskih izbornika. 3. Izborni Imenici neredoviti su, i otdud što na istim izme- dju birača nije ostavljen potrebiti prostor, za uvrštenje novih birača — kroz šest godište. — 4. Na izbornim imenicima dotično na alfa- betičnom kazalu nije nigdje opaziti, da su ne- šene preinake god. 1906. i 1907., a tih mno- štvo imalo biti u ovaj tali obsežnoj občini.

5. Mnogim je većim poreznicim u pro- računau u svrhu smanjen porez, nekijm promjenjeno ime, dodan subastinik, dok nekijm povišen je porez, drugim je sav njihov porez sa družinom ostavljen na njima, a družtva im izbrisana, inače ostali su spored družinom kao pojedinička tvrdka, a njima pojedinični svo- ren je porez, i to visoki, kao posebnoj samo- stalnoj izbornoj tvrdki.

Izborni Imenici Sinjske općine tako su ne- redoviti i nezakoniti sastavljeni, da je jedna kompetentna osoba nazvala ih pravom sta- motom. I u istinu, na temelju ovakvih izbor- nih Imenika, niti je pravo, niti zakoniti, niti ustavno provesti bilo koje izbore, a ne ošo- bito one za obnovu obč. zastupstva, jer osim svega ostaloga, onaj koji bi imao biti birač I. tiela, taj bi bio u II. a gdje koji i u III, te i obratno. — Stoga, ne preostaje drugo, niti išta drugotno može doći u susret pravici i zakonu, u ovakom abnormalnom stanju izbornih Ime- nika, već posvemašnje uništenje istih. — Svaka ova i mnoga druga nezakonja, posebnim utok- om, prikazana su CK. Kot. Poglavarstvu, do- tično i Visokom Namjestništvu, eda se pod- uzmu potrebiti zakonski koraci, — neka se od- uzme občini svi izborni Imenici i izkazi, svi spisi obč. izbora god. 1905., svi Imenici seos- kih zborova, — te nakon što se uvjeri, ko što će na prvi pogled, o skrajnoj neredovitosti iz- bornih Imenika, neka se odluči:

I. Unišiti tieli današnji elaborat

II. Sastaviti nove izborne Imenike na tem- elju poreznoga stanja prošle godine.

III. Poduzeti potrebite korake, eda ovakova zloropaba i zanemarenost, dotično povrieda za- kona, ne ostane bez zaslužene kazne, inače: ili bi bez novih Imenika narod ostao bez svoga aktivnoga izbornoga prava, ili bi sa novim Imenicim imala vlast da trudi i plaća tuđe griehie, dok onih, koji su počiniili grieh imali bi riedko zadovoljstvo i uživali bi što su na- rod i nadležnu vlast naveli na to. — Napokon ponovnim utokom preko ck. Poglavarstva ia visoko namjestništvo utičnici zatražili su, neka se na njihov trošak pošalje vještak koji će se o svim nerednostima potpunno osvjedočiti. — Ta već je skrajno vriede, da se prema sinjskoj občini negleda kroz prste, već da se i prena- njaj jednoč počme postupati onako, kako za- kon, pravica i dobrobit naroda zahtjeva.

Istinoviti.

Viesti.

Za „Družbu Sv. Ćirila i Metoda za Istru“ primila je mjestna podružnica od gg.: u počast smrti Ane ud. p. A Gazzara: Vilim Beroša K 3.— Da počaste smrti blagopok. M. Dulbiča poklonila su gg.: Jerko Šoljšek K 1, Stjepan Zjačić K 2, Pavao Kovačev K 2, Grgo Koštan Dalmacija K 2, Vjekoslav Medić K 2, Ivo Zorić p. Šime K 1, Niko Blažević Ivanov K 1, Zvonimir Rakamarić K 2. — U počast smrti blag. Draginje Donadini poklonio g. Pave Kovačev K 2. — U počast smrti blagopok. A. Šoljana, Vjekoslav Bogdan K 1. — Da počaste smrt blagopok. Šime Mileta poklonila su gg. Vladimir Kulić K 1, Justo Dellagiovanna K 1. Svega . . . . . K 21.— Prije izkazanih . . . . . 116.20 Ukupno 137.20

Zadušnice za pok. Simu Matavulja. Srpska Ćitaonica u Šibeniku pozivlje na parast- to u pokoj duše Sima Matavulja koji ona priredjuje u gradskoj srpskoj pravoslavnoj crkvi u nedjelju dne 25. t. mj. na 11 sati pr. pod.

Družto hrvatskih književnika Simi Matavulju. Družto hrvatskih književnika je srbs- kom književničkom družtvu u Beograd toplu sažalnicu povodom smrti blagopokojnog književ- nika Sime Matavulja, položilo na njegov ogled krasan vienas sa hrvatskom trobojnom vrbicom i odaslalo svoga odbornika i urednika „Savremenika“ g. dra B. Livadića na spro- vod u Beograd.

Redjenje. Čujemo da će Presvieti biskup podieliti u došastu subotu tonsuru i male redove ovdješnjim franjevačkim bogoslovima Redodržave Presvetog Odkupitelja. Ceremonija će se obaviti u samostanskoj crkvi sv. Lovre, a počimlje u 9 sati do podne.

Središnji odbor „Saveza“ dalm. učitelja imao je u ovdješnjem „Učiteljskom družtvu“ u nedjelju svoju redovitu sjednicu, na j kojoj je izcripio cijeli dnevni red iste i prihva- tio neke važne zaključke. Došli su iz Splita članovi: predsj. F. Bradić, tajnik M. Justri- nijanović, blagajnik P. Radmilović i Bodulić, a iz Knina V. Dorbić. Izmedj ostalog primljeni je odreka g. Dane Petranovića na članstvu i likvidiran je njegov račun za troškove preko udjelene mu pristojbe za putni trošak u Beč prigodom obćeg učiteljskog kongresa. Potanje bit će navedeno u glasilu „Saveza“.

Zviždanje parobroda u luci nije se čulo već odavno. U potonje doba opet uzem- miruje osobito obnoć i ranim jutrom, na što se gradjanstvo opravdano tuži. — Upozorujemo na ovo uprave parobrodarskih družtva, e da odrede da se, ko i dosad, napusti zviždanje! Mislimo, da je već postignut red na linijama i da je zviždanje suvišno.

Porota. Na 9. III. otvoreno je prvo redo- vito porotno zasjedanje. Prva razprava je vo- djena proti Ivanici udovi Laze Bešević, teža- kinja od god. 43 iz Baljaka, radi zločina čedo- morstva propustom. Predsjedao je pokr. savj. Velček. Javnu optužbu je zastupao državni od- vjetnik Marcocchia a obranu Dr. Bakotić. Okrivljenica je naime dana 19. novembra prošle godine, za čije zime u planini Svilaji, porodila živo muško die, te ga ne povežavši mu pupka, omotala vriedicom i postavila u jednu špijicu, na vrhuncu „Baljačke kitiće“. Tek dana 26. novembra pukim slučajem Ćobani, vidjevši gdje im vol isteže iz te špijice jedan omot, otkriše zlodjeljo. Diete je dakako već odavno bilo mrtvo i na više mjesta po tielu bilo ozledjeno, po svoj prilici, od poljskih miševa. Uslied porotničkog gavrorkjea okrivljenica je bila priznata krivom gorirečenog zločina, te osuđena na tri godine teške taminice, postrneće postom svake godine na dan učina. Jučer i danas se vodi razprava, pod predsjedanjem pokr. savj. Benkovića, proti Miči Friganoviću, trionoši od god. 20, iz Ši- benika, radi zločina pokušnog obćenog umor- stva. Javnu optužbu zastupa državni podod- vjetnik Dr. Ucovič, a obranu Dr. Gazzari. Pošto razprava još nije dokoncana, rezultat ćemo ja- viti u dojudućem broju.

Za uređenje kmetskih odnosa. Javljaju nam iz Beča, da će dvorski savjetnik profesor Schullern, po nalogu ministra poljodjelstva, propotovati u aprilu ove godine Primorje, Dalmaciju i talijanski dio Tirola, da prouči kmetske odnose u pomenim zemljama.

Pokrajinski sudski savjetnik g. Martin Keko prispio je danas u Šibenik, da nastupi službu kod ovdješnjeg c. k. okružnog Sudišta. Predički ga dobri glasovi, a k tome je poznat kao rodoljub. Dobro nam došao!

Seoska pošta uvadja se izmedju Zatona i Srime dnevom 15. ožujka 1908. i to svakog ponedjeljka, sriede i subote. Polazak iz Zatona 9 sati iz jutra, dolazak u Srimu na 11 sati u jutro; odlazak iz Srime na 3 sata po- podne, dolazak u Zaton, u 5 sati popodne. Pošta će se raznositi po čitavom selu Zatonu izuzevši mjesto Zaton, koje sačinjava mjestno okružje razdvajanja.

Iz Splita. Na 15. t. mj. počimlje rad na Majdanu za novu tvornicu Cimenta Vidović i drugovi, pošto je zemalj. Odbor odobrio je zaključke občinskog vieća splitskog u poslu Mravinaca. Radnje će odmah započeti te će više stotina radnika dobiti zarade. Gradit će se kuće za radnike, tako da se zidari i prosti radnici mogu obratiti tvrdki, da budu primljeni na radnju. U Splitu ima zarade i kod Hrvatske Radničke Zadruge koji za zidare toli za radnika i baš za njih tri stotine. Uprava Za- druge našla je stan za one koji će bit neje u- zeti na radnju, jer ima ona da gradi magazin za režiju duhana, nova realka i dogradnja gimnazije. U Splitu i Solinu ima sada dakle zarade. Ovih dana počimlje i gradnja novog lukobrana za koji je odredjeno 600.000 K.

„Život“. Tako će se zvati novi list, za koji čujemo da će izlaziti u Splitu. U koliko doznajemo, to bi imao biti beltristički list, a urednikom njegovim g. Milan Begović.

Austrijski „Lloyd“ za hrvatski jezik. Javljaju iz Trsta, da će austrijski „Lloyd“ u što kraćem vremenu, još tekom mjeseca ožujka izmijeniti na dalmatinskim prugama sve svoje samotalijanske nadpise i tiskanice sa dvojezič- nim hrvatsko-talijanskim. Ovo da će uz-ljediti po nalogu same centralne vlade, da se pokaže dalmatinskim Hrvatima, kako je vlada sklona riešenju jezičnog pitanja.

Pruga Trst-Metković II. koju je dosad obavljao po družtvu „Dalmatia“ unajmljeni pa- robrod u.-hr. družtva „Hungaria“ obavlja sada parobrod „Budapest“ na račun spomenog družtva.

Hrvatska narodna zajednica u Bosni. prikazati će predstavku na hrv. sabor kojom će se tražiti pripojenje Bosne i Hercegovine sa materom zemljom.

Prodaja dalmatinskih vina u Beču. Kako iz Beča javljaju, otvorena je ondje ovih dana konoba za prodaju nepatvorenih i izvori- nih dalmatinskih i istarskih vina. Otvor ove konobe našao je u Beču na obč. pohvalu, te je odziv u občinstvu mnogobrojao.

Demokratska bezobraznost. Kad se splitski „Sloboda“ odgovori kako zaslužuje obćno uznakne. Ali to ju ne preči da opet ne izmisli koju podvalu, izmišljotinu. Predba- civa nam ona pužavstvo i okrivkani radikalici- zam, pren zma da toga svega kod nas nema. Što rekomo o brojavima Becku to ostaje, od toga ne odstupamo, niti smo ičim dokazali da bi ihjeli odstupiti. Ta nas nije uzgojio c. k. bu- net ne imademo nu što zahvaliti, pa ne imademo uzroka ni klanjati mu se. Pred Handelo- vni bunetom nismo uzimali, kao što se ne preprouičamo pred Simonellijevim. Ćinom smo sve to pokazali, pa bi „Sloboda“ puno bolje učinila kad bi svoju radnju javno otkrila. U tu svrhu ju preprouičamo da za svoj cimer stari bunet, neka se očito vidi komu služi.

Naše brzojavke.

ZAGREB, 11. Jučer u užim izborima pobjedila koalicija te su izabrani u Mitro- vići Popović, u Martincu Čučković, u Hr- tkovcima Vukadinović, u lloku Manojlović. U Šidu izabran je Korač. (Njeke od ovih već smo bili javili kao izabrane. — Op. ured.)

ZAGREB, 11. Večeras veliki komers u dvorani „Sokola“ u slavu pobjede na izborima.

Sutrašnji otvor sabora očekuje se ve- likom napetošću. Zaključak plenarne sjed- nice koju je koalicija sinoć držala posve je tajan.

Govori se da će sutra na prvog sa- borskog sjednici, nakon pročitanja kraljev- skog reskripta, koalicija preći na dnevni red te opremiti konstituiranje sabora i ve- rifikacije zastupnika bez osvrta na bana i vladu.

ZAGREB, 11. „Hrvatsko Pravo“ donosi uvodni članak Dr. a J. Franka u kojem on prbučuje svoj odstup sa predsjedničke časti i naviešta da se neće primiti nikakve časti u odborima stranke.

Večeras sjednica zastupnika starčevi- ceve hrv. stranke prava.

Predviđja se razkol i izbor Davida Starčevića predsjednikom frakcije protivne Franku.

A ne bi bilo bolje pustiti nek Frank ode, a stranka ostane cjelokupna? — Op. uredn.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovornir urednik Josip Drezga

usavršeni knjigovodja, dopisivač hrvatski i njemački traži posla u slobodnim satima. Ponude pod oznakom „Uz po- voljne uvjete“ neka se uprave na upravo ovoga lista.

Jedina prigoda! Prodaje se je- dan Orhestrion piano nov sa 3 valjka. Pošto je prevlek za lokal, mora ga se zamieniti manjim i za to ga stavlja na pro- daju. Tko ga želi kupiti neka se obrati Re- staurantu Bogić, Šibenik (Obala).

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razeternice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zdrjebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

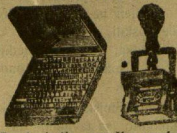
CENTRALA: Zagreb, Zrinski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiak, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

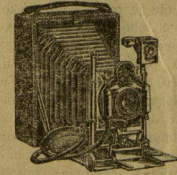
- I. Na ljudski život:**
1. a) osiguranje glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
  - b) osiguranje miraza;
  - c) osiguranje životnih renta.
  2. Osiguranje mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liećničke pregledbe.
  3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liećničke pregledbe.
- II. Protiv štete od požara:**
1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
  2. Osiguranja pokretnina (pokušstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
  3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).
- III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlapanja.**
Zadruga imovina u svim odjelima iznosi:	K 1.410.816,28
Od toga jamčevne zaklade:	K 1.000.000,00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko:	K 820.000,00
Izplaćene odštete:	K 2.619.582,36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu. Poslovnica u Splitu, ulica Do Sud br. 356. - -
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Produzimize naruče svakovrstnih pečata od kauschucka i kovine.

Skladište fotografiskih aparata i svih nužgrednih potrebština.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCOZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riećnika, onda pisatih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

Prima pretplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cionu sa taćnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zaliba svakovrstnih toplomjera, zvičker-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Banca Commerciale Triestina

prima:
Uložke u krunam uz uložničke Listove: sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4%, „ „ 15 „ „ 3%, „ „ 30 „ „ 4 1/4%, „ „ 30 „ „ 4 1/4%.

Uložke u zlatnim Napoleonima lit u engl. funtim. (šterlinam) uz uložničke Listove: sa odkazom od 15 dana uz 2%, „ „ 30 „ „ 2 1/2%, „ „ 3 mjes. „ 3%.

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznaćnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2%.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beć, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2%.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izžriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznaćnice na Beć, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palt, Pepsitz, Troppau, Warnsdorf, Bućko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi York, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjeren kamatnjak.

Daje predjime na vrijednostne papire, robe, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocienosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeuraje vrijednote proti gubitku zdrjebanja.
Banca Commerciale Triestina.

Preporučuje se najboljije P. N. Obćin. stvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih djela i brošura, poslovnica, kuverata, listovnih i trgovačkih

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

papira, zarućnih i vjencanih objava, osmrnica i sve druge u tu struku zasjecajuće radnja. Jamči za taćnu i modernu izradbu uz posve umjerene cione.

NOVO ustanovljena

NE ČITATI

samo već **kušati se mora**

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od **lijiljanova mlieka SAPUN**

od BERGMANNA i Drngaa, Draždjani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA od lijiljanova mlieka da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadobije liepi tein i nježnu boju. Preplatno komad po 80 para u drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.

Najbolje sredstvo za njegovanje USTA I ZUBI

Eau de Cologne
MONDIALE

Glavno skladište za Dalmaciju kod G. VINKA VUČIĆA, ŠIBENIK

Jadranska Banka U TRSTU.

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5. Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjime na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izžriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavnija tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

ŠIRITE

- „HRVATSKU RIEĆ“!